Stručný přehled mikroekonomie

Mikroekonomie analyzuje chování jednotlivých prvků ekonomiky, jako jsou odvětví, firmy a domácnosti, a to zpravidla na dílčích trzích (viz např. Samuelson, Nordhaus, 1992, str. 5). Základním problémem v mikroekonomii je **určení rovnovážné ceny** (statků a služeb nebo výrobních faktorů) jako důsledku vyrovnání poptávky a nabídky na daném trhu.

I. Užitek, chování spotřebitele a poptávka na trhu statků a služeb

Chování spotřebitele a formování poptávky na trhu statků a služeb vysvětluje v rámci standardní ekonomie **teorie mezního užitku**. **Užitek** znamená uspokojení čili subjektivní potěšení nebo užitečnost, které člověk získává spotřebováním statku nebo služby. Rozhodující pro určení poptávky je tzv. **mezní užitek** - dodatečný užitek přidaný poslední jednotku spotřebovaného statku. U mezního užitku platí **zákon klesajícího mezního užitku**, podle něhož roste-li množství spotřebovaného statku, mezní užitek tohoto statku klesá.

Mnoho ekonomů 19. století věřilo, že mezní užitek je duševní realitou a lze ho přímo a kardinálně měřit jako délku nebo teplotu. Byli to tzv. kardinalisté - mezi ně patřil např. William Stanley Jevons (1835 - 1882). V tomto případě jde o tzv. **kardinalistickou verzi** teorie mezního užitku, kdy lze přímo sestrojit křivku celkového a mezního užitku a křivka individuální poptávky je pak totožná s křivkou mezního užitku (měřeného v peněžních jednotkách). **Optimální množství statku** spotřebitel nakoupí tehdy, když mezní užitek poslední jednotky statku se rovná jeho ceně čili MU = P, tehdy spotřebitel maximalizuje svůj užitek. Pokud spotřebitel nakupuje více statků, potom optimální kombinace je taková, kdy je splněna rovnost mezních užitků všech spotřebovaných statků ve vztahu k jejich cenám - **zákon rovnosti mezních užitků** (viz např. Hladík, 2004, str. 39).

Většina ekonomů dnes odmítá přímou měřitelnost mezního užitku, jsou tedy stoupenci **ordinalistické verze** teorie mezního užitku, kdy spotřebitel je pouze schopen seřadit kombinace statků podle užitku, který mu přinášejí (není již však schopen určit velikost užitku těchto kombinací). Ordinalistickou verzi teorie mezního užitku rozpracoval Vilfredo Pareto (1848 - 1923), který zpopularizoval v ekonomii tzv. indiferenční analýzu. Jejím základem jsou **indiferenční křivky** (křivky lhostejnosti) - ty znázorňují takové kombinace dvou statků, které přinášejí spotřebitelům stejný celkový užitek (čili stejný celkový pocit uspokojení). Reprezentativní vzorek souboru indiferenčních křivek představuje tzv. indiferenční mapu. Poměr, v němž je spotřebitel ochoten nahrazovat jeden statek za jiný beze změny celkového užitku, se nazývá **mezní míra substituce** (ve spotřebě) - MRS, tento poměr je dán obráceným poměrem jejich mezních užitků. K určení rovnováhy spotřebitele je potřeba znát ještě tzv. **rozpočtovou**

úsečku neboli linii rozpočtu (BL), ukazující maximálně dostupné kombinace rozdělení fixního důchodu na nákup dvou zboží. **Rovnováhu spotřebitele** (optimální kombinaci statků) nutno hledat ve spojení indiferenční mapy a linie rozpočtu a to tam, kde se linie rozpočtu dotýká indiferenční křivky, ale ji neprotíná čili v tečnové bodě (ilustrace určení rovnováhy potřebitele v rámci indiferenční analýzy viz např. Hladík, 2004, str. 44, obrázek 4-8). Indiferenční analýza rovněž umožňuje **odvození křivky individuální poptávky** (viz rovněž Hladík, 2004, str. 44, obrázek 4-8). Sečtením individuálních poptávek různých lidí (spotřebitelů) při každé ceně vzniká **křivka tržní poptávky** po určitém statku. U křivek poptávky (i nabídky) lze zkoumat jejich **elasticitu** - cenovou, důchodovou a křížovou (blíže viz Hladík, 2004, str. 32 - 34).

II. Formování nabídky statků a služeb - produkční a nákladová analýza

Produkční funkce - určuje vztah mezi maximálním množstvím výstupu, které může být vyrobeno, a vstupy požadovanými k jeho výrobě. Produkční funkce firmy umožňuje určit její nákladové křivky. Nutno rozlišit celkový fyzický produkt (TPP) čili celkové množství vyrobeného vstupu ve fyzických jednotkách (tuny, barely, kusy atp.), mezní fyzický produkt (MPP) čili výstup přidaný jednou dodatečnou jednotkou vstupu, přičemž ostatní vstupy jsou udržovány na konstantní úrovni a průměrný fyzický produkt (APP) čili celkový výstup dělený celkovým počtem jednotek vstupu. Platí přitom zákon klesajících výnosů, který říká, že když přidáme postupně další dávky některých vstupů a přitom ostatní vstupy udržujeme neměnné, budeme dostávat stále menší přírůstky výstupu (viz např. Samuelson, Nordhaus, 1992, str. 33), zde tento zákon získává podobu **zákona klesajícího mezního produktu**.

Vlastním základem úplné analýzy nabídkových rozhodnutí firem a určování cen a množství nabízené produkce na trzích je pak **analýza nákladů**. I zde rozlišujeme **celkové náklady** (TC) čili celkové peněžní výdaje potřebné k výrobě každé úrovně výstupu, **mezní náklady** (MC) čili dodatečné náklady na výrobu jedné dodatečné jednotky výstupu a **průměrné náklady** (AC) čili celkové náklady dělené počtem vyráběných jednotek. Celkové náklady se dělí na **fixní náklady** (FC), které se nemění s objemem výroby, a **variabilní náklady** (VC), které se mění s úrovní výstupu. Obdobně se průměrné náklady dělí na **průměrné fixní náklady** (AFC) a **průměrné variabilní náklady** (AVC). Tvar a souvislost MC, AC, AFC a AVC ilustruje např. obrázek 6.1 v učebnici dr. Hladíka (viz Hladík, 2004, str. 54). Aby firma vyráběla dané množství produkce při nejmenších nákladech je třeba, aby se vyrovnaly mezní produkty všech vstupů (výrobních faktorů) k ceně daného výrobního faktoru - **pravidlo nejmenších nákladů** (viz např. Hladík, 2004, str. 58).

K analýze nákladů **v dlouhém období** (kdy všechny vstupy jsou variabilní) lze použít produkční indiferenční křivky čili **izokvanty** (křivky stejného produktu). Izokvanty představují takové kombinace výrobních faktorů, jejichž

pomocí je možno vyrobit stejný objem produkce. Sklon izokvanty určuje **mezní míru technické substituce** čili MRTS (např. mezní míru technické substituce kapitálu prací). Dále je potřebná linie stejných nákladů čili **izokosta**, představující všechny kombinace výrobních nákladů maximálně dostupných vzhledem k daným celkovým nákladům. **Nákladové optimum firmy** (maximalizující zisk) nutno hledat ve spojení mapy izokvant a linie stejných nákladů a to tam, kde se izokvanta dotýká nejnižší linie stejných nákladů, ale ji neprotíná čili v tečnové bodě (ilustrace určení nákladového optima firmy viz např. Hladík, 2004, str. 62, obrázek 6-2).

Převažujícím cílem firem je **maximalizace zisku**, zde nutno rozlišit účetní zisk, čistý ekonomický zisk a normální zisk:

a) **účetní zisk** = celkový příjem (TR) - explicitní náklady,
b) **čistý ekonomický zisk** = celkový příjem - explicitní náklady - implicitní náklady,
c) normální zisk = implicitní náklady.

Vymezení explicitních a implicitních nákladů viz text Úvod do ekonomie, str. 2. **Celkový příjem** (TR) představuje celkovou částku, kterou firma získá prodejem svých výrobků. Rozlišujeme ještě **mezní příjem** (MR) čili změnu celkového příjmu vyvolanou změnou vyrobeného množství o jednotku a **průměrný příjem** (AR) neboli příjem na jednotku produkce. Firmy mohou mít i jiné cíle než maximalizaci zisku, jde tzv. **alternativní cíle firem** (blíže viz Hladík, 2004, str. 48).

III. Chování firem na různých typech trhů

Nutno rozlišovat **různé typy trhů**: dokonale konkurenční trhy a jednotlivé typy nedokonale konkurenčních trhů (absolutní monopol, oligopol a monopolistická konkurence). **Kritérií pro rozlišování** - množství působících firem na trzích, existence či neexistence bariér vstupu do odvětví, homogennost či diferenciace produktu, možný vliv firem na určování tržní ceny a tvar křivky poptávky. U dokonale konkurenčního trhu a u monopolistické konkurence nutno odlišit ještě **krátké a dlouhé období**.

U **dokonalé konkurence** pak nutno rozlišit:

- **bod ukončení činnosti firmy** (v krátkém období) čili bod uzavření firmy: zde platí P = min. AVC = MC = MR = AR = d (d je křivka individuální poptávky, ta je u dokonalé konkurence horizontální),
- **bod vyrovnání** nákladů s výnosy (v dlouhém období) čili bod zvratu: zde platí P = min. AC = MC = MR = AR = d.

Ilustrace firmy v dokonalé konkurenci viz např. Hladík, 2004, str. 65, obrázek 7-1.

U **absolutního (úplného) monopolu** platí:

- křivka poptávky d je klesající (platí obecně pro všechny formy nedokonalé konkurence),
- rovnováha nastává, když MR = MC (zlaté pravidlo zisku), na ose x (Q) lze z toho určit optimální objem produkce,
- cena je vyšší než mezní náklady (P > MC) a rovná se průměrným příjmům (P = AR), přičemž AR = d,
- nelze určit **křivku nabídky**, jelikož neexistuje jediný vztah mezi cenou a množstvím produkce (v dokonalé konkurenci je křivka nabídky totožná s rostoucí částí křivky MC od bodu uzavření či bodu zvratu).

Ilustrace monopolu viz např. Hladík, 2004, str. 81, obrázek 8-4.

U **oligopolu** třeba rozlišovat:

- **smluvní čili kooperativní oligopol** v důsledku uzavření tajných a zakázaných kartelových dohod, zde se každá firma ve vymezeném rámci chová jako monopol,
- **oligopol s dominantní firmou**, kdy odvětví se skládá z jedné velké firmy, obklopené řadou menších soupeřů (tzv. konkurenčním lemem), menší firmy zde musí respektovat cenu určovanou dominantní firmou - tzv. **cenové vůdcovství** dominantní firmy.

Ilustrace smluvního oligopolu a oligopolu s dominantní firmou viz např. Macáková a kol., 1994, str. 141 - 142, obrázky 8-5 a 8-6.

U **monopolistické (monopolní) konkurence** rozlišujeme chování firem:

- **v krátkém období**, kde rovnováha monopolistické firmy se podobá rovnováze monopolu, tedy MC = MR, P > MC a pokud AR > AC, tak vzniká monopolní zisk
- **v dlouhém období**, kdy monopolní zisk (čistý ekonomický zisk) je tlačen na nulu, tedy AR = AC, i zde platí MC = MR a P > MC, ale P = AC, což připomíná dokonalou konkurenci (P se však nerovná min. AC, P > min. AC).

Ilustrace firmy v monopolistické konkurenci viz např. Macáková a kol., 1994, str. 144, obrázek 8.7.

IV. Tvorba cen výrobních faktorů a teorie rozdělování

V paměti nutno mít dříve probrané pojmy jako jsou: produkční funkce a mezní fyzický produkt (MPP). Na tomto základě lze zavést nový pojem, a to **příjem z mezního produktu vstupu** (MRP). MRP představuje součin MPP a MR, v dokonale konkurenci tedy platí, že MRP je součin MPP a P (ceny výstupu). Poptávka po vstupech výrobních faktorů je **odvozenou poptávkou** od poptávky spotřebitelů po finálních statcích, vyráběných na těchto výrobních faktorech. Křivka MRP je pak poptávkovou křivkou po daném vstupu. **Tržní**

poptávka po vstupech výrobních faktorů je následně součtem individuálních poptávek všech firem po daném výrobním faktoru.

Nabídka vstupů je determinovaná **mezními náklady na faktor** - MFC. Firma je na trhu výrobních faktorů **v rovnováze**, pokud D = S čili MRP = MFC. Určení tržní nabídkové křivky se pro jednotlivé výrobní faktory (půdu, práci a kapitál) liší, každopádně však ji lze určit. **Tržní cena vstupu** se pak bude nacházet v místě, kde se křivka tržní poptávky protíná s tržní nabídkovou křivkou.

Pozornost nutno věnovat **specifikům jednotlivých trhů výrobních faktorů**:

- **u trhu půdy** pojmu pozemkové renty jakožto formy čisté ekonomické renty a dále ceně půdy,
- **u trhu práce** substitučnímu a důchodovému efektu u individuální nabídky práce a dále různým nedokonalostem na trhu práce (monopson na trhu práce a role odborů na trhu práce),
- **u trhu kapitálu** různým formám kapitálových statků (budovy, stroje a zařízení, zásoby)**,** výnosům z kapitálu (nájemné, zisk, úrok), výnosové míře z kapitálu a dále určení rovnováhy na trhu kapitálu v krátkém a dlouhém období.

Specifikům jednotlivých trhů výrobních faktorů blíže viz např. Hladík, 2004, kap. 9 a 10.

Rozdělování hodnoty produkce mezi vlastníky výrobních faktorů vysvětluje v rámci neoklasické ekonomie **teorie mezní produktivity**, vypracovaná americkým marginalistou Johnem Batesem Clarkem (1847 - 1938) v roce 1899. Podle této teorie by se cena výrobního faktoru měla rovnat meznímu příjmu z daného výrobního faktoru (MRP). Bližší vysvětlení a ilustrace teorie mezní produktivity viz např. Samuelson, Nordhaus, 1992, kap. 27, str. 663 - 665. V rámci rozdělování nutno rozlišit **prvotní rozdělení důchodů** čili rozdělení mezd, úroků, zisků a rent mezi domácnosti jakožto vlastníky výrobních faktorů na základě mezní produktivity (MRP), **přerozdělování důchodů** zejména prostřednictvím státního rozpočtu (daní a transferů) a fondů sociálního pojištění a **konečné rozdělení důchodů** jakožto výsledek přerozdělování důchodů. K měření stupně nerovnosti v důchodem slouží tzv. **Lorenzova křivka** (LC), na jejímž základě lze vypočítat tzv. **Giniho koeficient** (blíže viz např. Macáková a kol., 1994, str. 195 - 196).

V. Tržní selhání a ekonomická úloha vlády

V první řadě každá vláda (ang. government) určuje pravidla hospodářské hry, vydává zákony a vynucuje dodržování smluv - jde o tzv. **legislativní (právní) funkci vlády (státu)**. Stát (vláda) plní ovšem také nemalé **ekonomické funkce**, a to:

- **v oblasti efektivnosti**, kdy se snaží korigovat trží selhání,
- **v oblasti spravedlnosti**, kde se snaží dosáhnout rovnoměrnějšího rozdělení důchodů ve společnosti,

- **v oblasti stability**, kde se snaží bojovat s inflací, nezaměstnaností a hospodářským poklesem.

Stabilizace ekonomiky je cílem **makroekonomické stabilizační politiky** vlády (státu), kde vláda používá nástroje monetární politiky (změny v nabídce peněz a v úrokových sazbách) a nástroje fiskální politiky (daňová a výdajová politika státního rozpočtu). Dosažení rovnoměrnějšího rozdělení důchodů ve společnosti je cílem **sociální politiky státu** a důchodové politiky státu. Sociální politika bývá většinou přiřazována k makroekonomické politice státu, obdobně tak i důchodová politika státu (viz např. Samuelson, Nordhaus, 1992, str. 85). Přerozdělování důchodů prostřednictvím daní a transferů však má i svůj významný mikroekonomický rozměr, proto tato problematika může být zahrnuta i do mikroekonomické politiky vlády (viz např. Macáková a kol., 1994, str. 240).

Rozhodující náplní **mikroekonomické politiky** vlády (státu) je ovšem eliminace tržních selhání. **Tržní selhání** (ang. market failures) představují nedokonalosti v tržním mechanismu, které brání efektivní alokaci (rozmisťování) zdrojů. Nejčastěji uváděnými **příčinami tržních selhání** jsou (viz Macáková a kol, 1994, str. 227):

- nedokonalá konkurence (monopolní síla),
- externality (pozitivní a negativní externality),
- veřejné statky,
- nedokonalé (asymetrické) informace.

Monopolní síla (ang. monopoly power) představuje schopnost některých (většinou velkých) firem ovlivnit cenu na určitém trhu. Cena pak roste nad úroveň mezních nákladů ($P > MC$), tato vyšší cena následně snižuje množství produktu, které spotřebitelé mohou koupit. Situace příliš vysokých cen a příliš nízkého výstupu je charakteristickým **rysem neefektivnosti**, spojené s monopolní silou. Vysoké ceny také znamenají **monopolně vysoké zisky**, které mohou být použity na klamnou reklamu nebo na kupování vlivu od zákonodárných orgánů (viz Samuelson, Nordhaus, 1992, str. 44).

Nejdůležitějšími formami vládní (státní) ekonomické **regulace monopolu** jsou pak (viz Hladík, 2004, str. 83 -86):

- **mimořádné zdanění** monopolně vysokých zisků monopolistů, kupř. vysokých zisků solných, tabákových či alkoholových státních monopolů (dnes se mimořádně zdanění nepoužívá),
- **zestátnění monopolů** čili jejich převedení do státního vlastnictví (v současně době spíše dochází k privatizaci státních podniků v dopravě, telekomunikaci, těžkém průmyslu či v energetice),
- **protimonopolní zákonodárství** čili ochrana hospodářské soutěže v gesci antimonopolních úřadů (či úřadů pro ochranu hospodářské soutěže), které odhalují a trestají zakázané kartelové dohody, nekalou konkurenci (diskriminaci v konkurenčním boji) či posuzují navrhované fůze podniků

s cílem zabránit přílišné koncentraci výroby, resp. s cílem zabránit získání příliš velkého podílu na trhu nově vzniklou firmou,
- **cenová regulace**, kdy je cena většinou stanovena na úrovni průměrných nákladů (P = AC), při této regulované ceně zaniká monopolní zisk a monopol realizuje jen normální zisk, cena může být stanovena také na úrovni mezních nákladů jako v případě dokonalé konkurenci (P = MC), ovšem zde by mohla nastat situace, kdy monopol bude vykazovat ztrátu (v případě, že AC > P čili že AC > AR) a bude požadovat státní dotaci na pokrytí této ztráty, cenovým regulátorem bývá ze zákona většinou ministerstvo financí.

Druhou cestou, jak neregulovaný tržní mechanismus může dojít k neefektivnímu výsledku je působení efektu přelévání čili existence externalit. **Externality** (ang. externalities) **čili efekty přelévání (**ang. spillover effects) se vyskytují tehdy, když firmy nebo lidé přenášejí na jiné subjekty náklady nebo přínosy, aniž tyto jiné subjekty dostanou za náklady řádně zaplaceno anebo aniž za přínos přiměřeně platí (viz Samuelson, Nordhaus, 1992, str. 44). V případě, když činnost jednoho ekonomického subjektu přináší prospěch jinému subjektu, přičemž jej tento nemusí hradit, hovoříme o **kladných (pozitivních) externalitách**. V případě, když činnost jednoho subjektu přináší náklady jinému subjektu, které mu nejsou hrazeny, potom hovoříme o **záporných (negativních) externalitách (**viz např. Macáková a kol., 1994, str. 228).

V případě přesně vymezených vlastnických práv a nízkých nákladů na jejich prosazení (tzv. transakčních nákladů) může vzájemné vyjednávání obou stran (subjektů) vést k efektivnímu řešení negativních externalit (např. při znečišťování k dohodě o efektivní úrovni znečištění). Tuto skutečnost poprvé zformuloval v roce 1960 americký ekonom Ronald Harry Coase (nar. 1910) a tak je podle něho označována jako **Coaseho teorém či Coaseho věta**. V praxi je však vyjednávání podle tohoto teorému obtížné a někdy i nemožné, a proto musí nastoupit jiná opatření k řešení negativních důsledků externalit.

Anglický ekonom Arthur Cecil Pigou (1877 - 1959) navrhoval řešil negativní externality jejich zdaněním (s cílem zvýšit soukromé mezní náklady na úroveň společenských mezních nákladů) a pozitivní externality naopak poskytováním státních dotací jejich producentům (s cílem vyrovnat společenský mezní užitek a soukromý mezní užitek) - jde o tzv. **pigouovské řešení externalit** (viz Holman a kol., 2001, str. 232). V praxi lze využívat i dalších forem **státní regulace externalit** (blíže viz Hladík, 2004, str. 123 - 125):
- u záporných externalit např. závazných limitů škodlivin, zákazu používání některých látek či aplikace **převoditelných práv ke znečišťování** (kupř. zavedení obchodování s nevyčerpanými limity vypouštění skleníkových plynů do atmosféry),
- u kladných externalit např. ochrany patentových a autorských práv (jde o stimul technického a vědeckého rozvoje) a **podpory školství, vědy a**

základního výzkumu (jde o oblasti s pravděpodobně nejvyšším rozsahem kladných externalit).

Veřejné statky (ang. public goods) se vyznačují dvěma znaky (viz Macáková a kol, 1994, str. 232):

- **nezmenšitelností ve spotřebě**: ať tento statek spotřebovává kdokoli, nemá jeho spotřeba žádný vliv na to, jaké množství tohoto statku mohou spotřebovávat ostatní,
- **nevylučitelností ze spotřeby**: buď není možné nebo je velmi nákladné neplatící spotřebitele ze spotřeby tohoto statku vyloučit.

Tyto znaky způsobují, že ekonomické subjekty mají tendenci se podílet na spotřebě těchto statků, aniž za ní platí - tzv. **problém černého pasažéra** (viz Macáková a kol., 1994, str. 243). K efektivnímu soukromému poskytování těchto statků (např. udržování národní bezpečnosti, zajišťování zákonnosti a pořádku v zemi, výstavba dálniční sítě, podpora základního výzkumu či veřejného zdraví) nedochází také proto, že jejich přínosy jsou natolik rozptýlené mezi obyvatelstvem, že žádná jednotlivá firma či spotřebitel nemá ekonomický stimul k jejich výrobě.

Vzhledem k tomu, že soukromý sektor obvykle nezajistí veřejné statky v dostatečné míře, **musí k jejich zabezpečení přistoupit vláda**. V první řadě vláda musí najít příjmy, z nichž by platila veřejné statky. Těmito příjmy jsou samozřejmě **daně uvalené na důchody**, mzdy, majetek či na prodej spotřebního zboží. Každý občan podléhá daňovému zákonu, a tak jsme my všichni nuceni svým dílem přispívat vládě k financování veřejných statků, a to i když o financování některých činností vůbec nestojíme (např. může jít o financování armády). Prostřednictvím daní vláda také "elegantně" řeší problém černého pasažéra (ang. free rider problem).

Při rozhodování ekonomických subjektů hraje důležitou úlohu informační bariéra. Zvlášť negativní důsledky má situace, kdy jedna strana trhu (kupující či prodávající) ví více než druhá strana - **informace je** zde tedy **asymetrická**. Tato asymetrická informace (ang. asymmetric information) vzniká v důsledku **utajovaných činností** (takových činností, které nemohou být přesně pozorovatelné bez dodatečných nákladů) či **utajovaných informací** (jde o situaci, kdy jedna strana má více odborných znalostí).

Asymetričnost informací vyvolává **dva dílčí problémy** (viz Macáková a kol., 1994, str. 236):

- jednak tzv. **morální hazard** (ang. moral hazard), jde o činnost, kdy informovaný účastník transakce při maximalizaci svého užitku snižuje užitek ostatních, neinformovaných účastníků tržní transakce, morální hazard často vystupuje v případě, kdy mezi ekonomickými subjekty vzniká **vztah "principál - agent"** (ang. principal - agent problem) - např. vztah majitele a manažera firmy.

- a jednak **nepříznivý výběr** (ang. adverse selection), jde o proces, který vede k tomu, že "méně žádoucí" účastnící trhu (kupující nebo prodávající) se budou účastnit směny spíše než ostatní, výsledkem je pak vytěsňování kvalitnějšího zboží z trhu zbožím méně kvalitním (např. u trhu s ojetými automobily či v případě uzavírání životní pojistky méně zdravými klienty).

Stát, který usiluje o podporu konkurenčního prostředí, by měl podporovat **volné šíření informací** a v některých případech zacházet s informacemi jako s veřejnými statky.

VI. Interakce národních trhů

Jde zde o problematiku **určení světových cen, jejich vlivu na domácí trh, ilustraci výhod z mezinárodního obchodu a o účinky restrikcí (celních tarifů a dovozních kvót) v mezinárodní obchodě**. Bližší vysvětlení viz např. Macáková a kol., 1994, str. 250 - 259. Tato problematika přerůstá do makroekonomie a tak se jí budeme zabývat příště při vkladu makroekonomických témat.

Literatura:

Hladík, R.: Ekonomie. Základní kurz (pro bakalářský stupeň vysokých škol), RENECO 2004

Holman, R. a kol.: Dějiny ekonomického myšlení, Beckovy ekonomické učebnice, Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2001, ISBN 80-7179-631-X

Macáková, L. a kol.: Mikroekonomie (základní kurs), MELANDRIUM, Slaný 1994, třetí vydání, ISBN 80-901801-0-8

Samuelson, P. A., Nordhaus W. D.: Ekonomie, Nakladatelství Svoboda, Praha 1992, dotisk prvního vydání, ISBN 80-205-0192

Ing. Stanislav Heczko, Ph.D.